

КОМЕНТАР

НОВИНА КОЈЕ ПРОПИСУЈЕ ЗАКОН О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА („Службени гласник Републике Србије”, број 10/2019 од 15.02.2019. године)

Закон о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 10/2019, даље: **Закон**), усвојила је Народна скупштине Републике Србије, 14.02.2019. године, а ступио је на снагу 23.02.2019 године.

Разлози за доношење Закона

Закон о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 88/2017 и 27/2018-др. закони, даље: **ЗОСОВ**), донео је бројне новине, које су знатно побољшале и унапредиле квалитет образовања и васпитања.

Током више од једногодишње примене ЗОСОВ-а уочена је потреба измена и допуна појединих одредби, њихово прецизирање и јасније дефинисање, како би се, још више, прилагодила његова примена у пракси.

ПРИКАЗ НОВИНА

Законом су прецизиране и иновирани одредбе којима се уређује:

- узраст деце која се могу уписати у развојну групу у предшколској установи,
- оснивање нове организационе јединице, која је саставни део Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања - Центар за образовну технологију,
- оглед, ресурсни центар за асистивне технологије у образовању и васпитању,
- оцењивање ученика из изборних програма и активности, из владања и општи успех (посебно утврђивање општег успеха ученика у основном музичком и балетском образовању), приговор на закључну оцену,
- рокови за покретање и вођење васпитно-дисциплинског поступка у школи,
- установе од националног значаја за Републику Србију;
- овлашћење министра да подзаконским актом уреди ближе услове за оснивање, почетак рада и обављање делатности установе,
- начин заснивања радног односа директора,
- рад наставника у иностранству
- висина отпремнине приликом престанка радног односа у установи;
- начин вођења, руковања и успостављања Јединственог информационог система просвете, као и подаци који се воде у регистру деце, ученика и одраслих и у регистру запослени;
- јединствени образовни број (ЈОБ), посебно обрада података, њихово коришћење, ажурирање и чување.

Упис у развојну групу у предшколској установи и у школу за образовање ученика са сметњама у развоју

Допуњује се члан 20. ЗОСОВ-а одредбама којима се прецизира узраст детета које се уписује у развојну групу у предшколској установи, односно школи за образовање ученика са сметњама у развоју, то је дете узраста од три године до поласка у основну школу (члан 1. Закона)

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

Допуњује се члан 43. ЗОСОВ-а, тако што се мења састав Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, додавањем, поред, већ постојеће три организационе јединице-центра:

- 1) Центар за осигурање квалитета рада установа;
- 2) Центар за испите;
- 3) Центар за међународна, национална испитивања и развојно-истраживачке послове,
нова организациона јединица
- 4) Центар за образовну технологију (члан 2. Закона).

После члана 46. ЗОСОВ-а додаје се нови члан 46а којим се ближе уређују стручни послови нове организационе јединице-Центра за образовну технологију, а који су, углавном, везани за развој дигиталног образовања (члан 3. Закона)

Оглед

Изменама члана 51. ЗОСОВ-а даје се ново овлашћење министру просвете, науке и технолошког развоја (даље: **министар**) да, поред тога што одлучује о одобравању огледа, сада и прописује програм огледа, на основу стручне процене и препоруке надлежног савета, завода, односно одговарајуће институције која је компетентна за предмет огледа, уколико нису подносиоци те иницијативе (члан 4. Закона)

Ресурсни центар

Одредбама члана 5. Закона мења се члан 54. ЗОСОВ-а.

Прецизирано је која установа може да стекне статус ресурсног центра: за пружање стручне подршке деци, ученицима и одраслима са сметњама у развоју и инвалидитетом, њиховим породицама и другим образовним и васпитним установама и то приликом избора, примене и набавке асистивне технологије у образовању и васпитању и праћење нових праваца развоја подршке деци, ученицима и одраслима са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Према новим одредбама, министар, као и до сада, доноси одлуку о додели статуса ресурсног центра, али за разлику од раније, када је ближе услове за стицање статуса ресурсног центра, организовања рада и престанка важења статуса, прописивао заједнички са министром надлежним за послове локалне самоуправе, министром надлежним за послове здравља и министром надлежном за послове социјалне заштите, сада, наведене услове, министар прописује самостално, уз њихову сагласност.

Праћење и оцењивање ученика

Изменама члана 72. ЗОСОВ-а извршено је термилошко усклађивање са постојећим терминима у важећим законским прописима, тако да се уместо досадашњег термина, који је везан за оцењивање ученика „наставни предмет”, уводи нови термин „обавезни предмет, изборни програм и активности, изборни програм други страни језик”.

Поред ових измена, новим одредбама истог члана прецизирају се услови за прелазак ученика у наредни разред, односно „ученик који је на крају школске године оцењен и има прелазне оцене из свих обавезних предмета и из изборног програма други страни језик и који је оцењен из свих осталих изборних програма и активности прелази у наредни разред” (члан 6. Закона).

То практично значи, да би ученик прешао у наредни разред, мора да буде оцењен и да има прелазне оцене, које су прописане чланом 72. став 10. ЗОСОВ-а, односно да на крају школске године има, из свих обавезних предмета и из изборног програма други страни језик, (закључене) прелазне бројчане оцене: одличан (5), врло добар (4), добар (3), довољан (2) и, као кумилативан услов, да буде оцењен из свих осталих изборних програма и активности (описном оценом).

Оцењивање и напредовање ученика

Чланом 7. Закона извршене су измене и допуне чланом 73. ЗОСОВ-а које се односе, између осталог, на оцењивање ученика у првом разреду основног образовања и васпитања.

Овим изменама ближе је уређено да се у првом разреду основног образовања и васпитања закључна оцена из обавезних предмета исказује као напредовање ученика у остваривању исхода, ангажовање и препорука. Оцена из обавезних предмета и изборних програма и активности, је описна, утврђује се на крају првог и другог полугодишта, уноси се у ђачку књижицу и ученик прелази у наредни разред.

Такође, чланом 7. Закона допуњују се одредбе члана 73. став 8, 10. и 13. ЗОСОВ-а, којима се прецизира:

- превођење у наредни разред ученика другог и трећег разреда основног образовања и васпитања, који на крају другог полугодишта има недовољне оцене, не односи се на ученика другог и трећег разреда основног музичког и балетског образовања и васпитања, односно такви ученици, у музичкој и балетској школи, не преводе се у трећи, односно четврти разред (став 8.);

- поправни испит полагају, поред ученика од четвртог до седмог разреда основног образовања и васпитања и ученика средњег образовања и васпитања, према новим одредбама, и ученици од другог до завршног разреда основног музичког и балетског образовања и васпитања, у августовском испитном року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском испитном року. (став 10.);

- разред понавља, поред ученика од четвртог до седмог разреда основног образовања и васпитања и ученика средњег образовања и васпитања, према новим одредбама, и ученик од другог до завршног разреда основног музичког и балетског образовања и васпитања, ако на крају другог полугодишта има закључене више од две недовољне бројчане оцене или не положи поправни испит, осим оцене из владања (став 13.).

Практично, овим одредбама члана 7. Закона прецизиран је статус ученика од другог до завршног разреда основног музичког и балетског образовања и

васпитања у погледу полагања поправног испита и ситуације када понављају разред, односно ови ученици су, у наведеним ситуацијама, изједначени са ученицима од четвртог до седмог разреда основног образовања и васпитања.

Одредбама члана 7. Закона допуњује се члан 73. ЗОСОВ-а новим ставом 19. који ближе уређује услове за полагање разредног испита.

Према новим одредбама разредни испит полаже ученик који није оцењен из:

- обавезног предмета,
- изборног програма и активности,
- уколико није похађао наставу више од трећине укупног годишњег броја часова тог обавезног предмета, изборног програма и активности
- и уколико се оцењивањем утврди да није достигао образовне стандарде на основном нивоу.

Општи успех

Чланом 8. Закона мења се члан 75. ЗОСОВ-а.

Кључна новина је да се изборни програм други страни језик оцењују бројчано и да та оцена улази у општи успех ученика основног образовања и васпитања. Прецизирањем начина оцењивања другог страног језика и утврђивања општег успеха ученика у основном образовању и васпитању решена је дилема која је била у пракси.

Такође су, измењеним одредбама чланом 75. извршена термилошка усклађивања, тако да се:

- општи успех ученика основног образовања и васпитања утврђује на крају првог и другог полугодишта на основу аритметичке средине закључних прелазних бројчаних оцена из обавезних предмета и из изборног програма други страни језик, као и оцене из владања, почев од шестог разреда;
- општи успех ученика средњег образовања и васпитања утврђује на крају првог и другог полугодишта на основу аритметичке средине прелазних закључних бројчаних оцена из обавезних предмета, изборних програма (изузев верске наставе и грађанског васпитања) и оцене из владања.

Још једна важна новина односи се на ближе дефинисање ситуације када ученик има недовољан успех. Уколико ученик има више од две недовољне оцене, осим оцене из владања или није положио поправни испит, осим ученика другог и трећег разреда основне школе који се преводи у наредни разред, такав ученик није са успехом завршио разред, односно има недовољан успех.

Завршни испити у основном и средњем образовању и васпитању

Одредбама члана 9. Закона допуњен је чланом 78. ЗОСОВ-а, као новина прописује се право изласка на завршни испит, односно право на полагање стручне матуре, и за кандидата који је након завршеног програма обуке стекао јавну исправу о оствареном стандарду квалификације у целини и јавну исправу о оствареном стандарду кључних компетенција за општеобразовни део средњег стручног образовања одраслих.

Приговор на оцењивање, оцену и испит

Нов члан 10. Закона прописује приговор на оцењивање, оцену и испит и у потпуности замењује члан 82. ЗОСОВ-а.

Новине које прописује везане су за:

- терминолошко усклађивање, у погледу приговора на оцене из „обавезног предмета, изборног програма и активности“;
- одредбе којима се прописује да директор, у сарадњи са стручним сарадником и одељенским старешином, решењем одлучује о приговору, у прописаном року и наставнику, на чију је оцену уложен приговор, доставља решење (уместо раније одлуку);
- поступање директора у ситуацији, када након поновног разматрања и закључивања оцене од стране одељенског већа, утврди да закључна оцена није изведена у складу са прописима или је приговор из другог разлога основан, у тој ситуацији директор својим решењем поништава закључну оцену и упућује ученика на полагање испита на начин прописан Законом.

Васпитно-дисциплински поступак

Изменама чланан 85. ЗОСОВ- а прецизирани су рокови за покретање васпитно-дисциплинског поступка за учињену тежу повреду обавезе ученика и за учињену повреду забране и прописано је да се овај поступак покреће закључком, а окончава решењем директора, односно да директоре покреће, води и окончава васпитно-дисциплински поступак.

Према новим одредбама за учињену тежу повреду обавезе ученика директор закључком покреће васпитно-дисциплински поступак најкасније у року од осам дана од дана сазнања, а за учињену повреду забране из чл. 110 – 112. ЗОСОВ-а, закључком покреће поступак одмах, а најкасније у року од два дана од дана сазнања (члан 11. Закона).

Овим изменама значајно је појашњена дилема која је била у пракси везано за наведене рокове.

Делатност установе

Допунама чланан 89. ЗОСОВ-а јасно су прописани услови за установе од националног значаја за Републики Србију, односно декларативно је прописано да су то Математичка гимназија у Београду и Гимназија „Јован Јовановић Змај“ у Новом Саду, које испуњавају услове прописане чланом 12. Закона, односно остварују изузетне резултате на међународном нивоу чиме доприносе унапређивању и промовисању система образовања и васпитања Републике Србије.

Услови за почетак рада и обављање делатности установе

Члан 92. ЗОСОВ-а, којим су прописани услови за оснивање, почетак рада и обављање делатности установе, допуњује се одредбама члана 13. Закона, тако да „ближе услове за оснивање, почетак рада и обављање делатности установе, прописује министар.”

Значај ове допуне је у томе што се министар овлашћује да подзаконским актом ближе уреди наведене услове, а што претходним одредбама истог члана то није било јасно дефинисано.

Савет родитеља, општински савет родитеља, задаци стручног сарадника

Чланом 14. Закона замењује се, у ЗОСОВ-у, у члану 120. (савет родитеља), члану 121. (општински савет родитеља) и члану 138. (задаци стручног сарадника), термин „општински савет родитеља” термином „локални савет родитеља”, чиме је извршено термилошко усклађивање са Законом о локалном самоуправи („Службени гласник РС” бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон и 47/18).

Директор установе

Закон одредбама члана 15. мења услове који су прописани чланом 122. ЗОСОВ-а за обављање дужности директора предшколске установе, односно мења се услов потребног радног искуства за директора предшколске установе, тако што се уместо досадашњег радног искуства у предшколској установи, прописује да је овај услов везан за године рада (осам година) у било којој установи у области образовања и васпитања на пословима образовања и васпитања након стеченог одговарајућег образовања.

Важно је напоменути да остају на снази одредбе члана 122. став 3. ЗОСОВ-а којима се прописују остали услови за обављање дужности директора предшколске установе, одговарајуће образовање из члана 140. став 1. и 2. ЗОСОВ-а за васпитача или стручног сарадника, дозвола за рад наставника, васпитача и стручног сарадника, обука и положен испит за директора установе.

Статус директора

Одредбама члана 16. Закона радно-правни статус директора установе уређен је, на нов начин у односу на раније.

Према измењеним одредбама члана 124. ЗОСОВ-а орган управљања закључује са директором уговор о раду на одређено време.

Међутим, различите су правне последице закључивања таквог уговора, у зависности да ли је именовани директор лице запослено у тој установи или код другог послодавца.

У ситуацији када је за директора именовано лице из реда запослених у тој установи, доноси се решење о његовом премештају на радно место директора, које, по сили закона, замењује одговарајуће одредбе уговора о раду.

Именовани директор, који је из реда запослених код другог послодавца, остварује право на мировање радног односа на основу решења о именовању.

Именовани директор који је из реда запослених у тој установи и именовани директор који је из реда запослених код другог послодавца има право да се, по престанку дужности директора, након првог, односно другог мандата, врати на послове које је обављао пре именовања за директора установе.

Важно је напоменути да остају и даље на снази, односно у примени, одредбе чланан 124. ЗОСОВ-а, којим је уређено да директор установе, коме престане дужност због истека мандата или на лични захтев, током трећег и сваког наредног мандата, а мирује му радни однос, има право да се распореди на послове који

одговарају степену и врсти његовог образовања, а ако нема одговарајућих послова у истој или другој установи, то лице остварује права као запослени за чијим је радом престала потреба, у складу са законом.

Рад наставника у иностранству

Чланом 17. Закона, којим се допуњује члан 157. ЗОСОВ-а, омогућава се деци и ученицима у иностранству једнака доступност образовању на српском језику, тако што се проширује круг лица, која могу да изводе образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству.

Наведеним одредбама Закона прописује се могућност, да изузетно, образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству изводи и лице које није у радном односу на неодређено време у школи у Републици Србији, а које има пребивалиште на територији земље у којој се остварује образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству. Ово лице мора да испуњава остале потребне услове за лице које остварује образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству. Ангажовање ових лица врши се на основу конкурса или на предлог надлежног дипломатско-конзуларног представителства.

Престанак радног односа

Допуном члана 167. ЗОСОВ-а, која је прописана одредбама члана 18. Закона, решава се дилема у пракси везана за висину отпремнине која се исплаћује запосленом коме престаје радни однос, ако се у току рада утврди да не испуњава услове из члана 139. став 1. тачка 2) ЗОСОВ-а, односно, ако се утврди да нема психичку, физичку и здравствену способност за рад са децом и ученицима или ако одбије да се подвргне лекарском прегледу у надлежној здравственој установи на захтев директора.

Према поменутих допунама висина наведне отпремнине утврђује се општим актом установе, с тим што не може бити нижа од збира трећине плате запосленог за сваку навршену годину рада у радном односу код послодавца код кога остварује право на отпремнину.

ЕВИДЕНЦИЈЕ У ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

Значајан број одредби Закона од 19.-27, садрже новине, односно измене и допуне одредби ЗОСОВ-а (чл. 174.-177, 180.-184.) које се односе на евиденције о деци, ученицима и одраслима, које воде установе, јединствени информациона систем просвете, јединствени образовни број, податке у регистру деце, ученика, одраслих, запослених, сврху обраде и коришћење података, ажурирање, чување и заштиту података.

Евиденције о деци, ученицима и одраслима које води установа

Чланом 19. Закона извршена је измена и допуна чл. 174. ЗОСОВ-а која се односи на евиденције о деци, ученицима и одраслима које води установа, на начин, да установа може сваку од евиденција из ст. 1 – 3. члана 174. (о ученицима, одраслима, родитељима и запосленим) да води електронски у оквиру јединственог информационог система просвете (ЈИСП), као и да води на прописаном обрасцу, на српском језику ћириличким писмом.

Уколико установа води евиденцију у електронском облику, Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (даље: **Министарство**) је обрађивач података и одговорно је за чување и заштиту података, а министар добија овлашћење да у складу са овим и посебним законом пропише, поред врсте, назива, садржаја и изглед образаца евиденција и јавних исправа и начин њиховог вођења, попуњавања и издавања.

Јединствени информациони систем просвете

Чланом 20. Закона извршена је измена и допуна чл. 175. ЗОСОВ-а којим се уређује јединствени информациони систем просвете.

Према наведеним изменама Министарство успоставља ЈИСП и њиме управља, али сада уз техничку подршку службе Владе надлежне за пројектовање, усклађивање, развој, функционисање система електронске управе и друге послове прописане законом.

Према новим одредбама наведена служба Владе обавља послове који се односе на чување, спровођење мера заштите и обезбеђивања сигурности и безбедности података у државном центру за чување и управљање података, у складу са прописима којима се уређује електронска управа и информациона безбедност.

Такође је прецизирано који подаци се уносе у прописане евиденције, као и дужност установа у погледу уноса и ажурирања података из прописаних евиденција.

Јединствени образовни број

Чланом 21. Закона извршена је измена и допуна члана 176. ЗОСОВ-а која се односи на јединствени образовни број (ЈОБ), тако што је прописано:

- подаци о идентитету детета, ученика и одраслог (име, презиме, име једног родитеља, јединствени матични број грађана, број пасоша и издавалац за стране држављане) које установа уноси у ЈИСП у захтеву за доделу ЈОБ-а, прикупљају се, не искључиво у сврху доделе ЈОБ-а детету, ученику и одраслом, као до сада, већ и у друге сврхе прописане законом;
- родитељ, односно други законски заступник и одрасли може да захтева да му се ЈОБ и подаци за лични приступ регистру, уместо у затвореној коверти, као до сада, доставе на адресу електронске поште;
- Министарство успоставља и води евиденцију у електронском облику о свим захтевима и додељеним ЈОБ и привременим ЈОБ.

Подаци у регистру деце, ученика и одраслих

Законом, чланом 22. извршена је измена члана 177. ЗОСОВ-а, тако што је прецизирано да се подаци из члана 174. став 2. ЗОСОВ-а, који се односе на евиденцију о деци, ученицима и одраслима и о родитељима односно законским заступницима уносе у регистар деце, ученика и одраслих преко ЈОБ-а.

Подаци у регистру запослених

Чланом 23. Закона извршена је измена и допуна члана 180. ЗОСОВ-а, тако да се подаци из члана 174. став 3. односно подаци о запосленима уносе у регистар запослених.

Сврха обраде података

Члан 181. ЗОСОВ-а који се односи на сврху обраде података, допуњен је новом сврхом обраде ових података, а то је праћење и мерење утицаја квалификација на запошљавање, односно могућности запошљавања према стеченим квалификацијама (члан 24. Закона).

Коришћење, ажурирање, чување и заштита података (члан 182, 183. и 184.)

Чланом 25. Закона уређено је коришћење података на другачији начин, односно допунама члана 182. ЗОСОВ-а прописано је да је корисник података из члана 175. став 3. (података из регистра деце, ученика и одраслих, установа и запослених у установама), поред државних и других органа и организација, правних и физичких лица, сада и агенција надлежна за квалификације, која је основана и обавља делатност у складу са законом, којим је уређен национални оквир квалификација, уз обезбеђивање заштите података о личности.

Прецизирано је да се подаци из евиденције из члана 174. овог закона (о ученицима, одраслима, родитељима и запосленим) чувају на начин и у роковима прописаним посебним законом, а да послове администратора ЈИСП и регистара (установа; деце, ученика и одраслих; запослених у установи) обавља посебно овлашћено лице у Министарству (члан 26. и 27. Закона).

Прелазне и завршне одредбе

Измењене су прелазне и завршне одредбе ЗОСОВ-а члан 205. који се односи на изједначавање стечених звања, тако што, наставник, васпитач и стручни сарадник оставрује увећање плате на основу стеченог звања, уместо од „школске 2018/2019“, према измењеним одредбама, од дана ступања на снагу прописа којим ће бити утврђени коефицијенти на основу стеченог звања (члан 28. Закона).

Одредбама самосталних чланова 29. до 33. Закона

уређује се следеће:

- орган управљања установе дужан је да радно-правни статус директора, усклади са одредбама Закона, у року од 30 дана од дана његовог ступања на снагу, односно до 25. марта 2019. године, тако што ће постојећи закључени посебни уговор о међусобним правима и обавезама са директором престати да важе и биће замењени новим уговором, односно решењем сачињеним у складу са одредбама овог Закона (члан 29.);
- запослени који није стекао одговарајуће образовање за извођење наставе и других облика образовно-васпитног рада у школи за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, обавезан је да у року од четири године од дана ступања на снагу Закона, стекне одговарајуће образовање, односно до 23. 02. 2023. године (члан 30.);

- одредбе члана 144. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17 и 27/18 – др. закон), којим је прописано да послове наставника, васпитача и стручног сарадника може да обавља лице које има дозволу за рад-лиценцу, не примењује се на медицинску сестру која је засновала радни однос у установи пре ступања на снагу Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС”, бр. 18/10, 101/17 и 113/17 – др. закон), односно она може да обавља васпитно-образовни рад у предшколској установи без лиценце (члан 31.);

- министар ће донети подзаконске акте за спровођење Закона у року од годину дана од дана његовог ступања на снагу, односно до 23.02.2020. године (члан 32.);

- овај Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, односно 23. фебруара 2019. године (члан 33.).

.

28. фебруар, 2019. године

аутор: Биљана Антић, дипломирани правник